

Центральноукраїнський національний технічний університет

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

А. Кириченко

2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОКС 2. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування

(назва спеціалізації)

Факультет економічний

(назва факультету)

Розробник: Сибірцев Володимир Васильович, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, доктор економічних наук, професор
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Протокол від «28» серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування

(підпис) Володимир СИБІРЦЕВ
(прізвище та ініціали)

Декан факультету економічний

(підпис) Наталія ШАЛІМОВА
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: D Бізнес, адміністрування та право	Професійної підготовки	
Загальна кількість годин – 150	Спеціальність: D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» Освітньо-професійна програма: «Фінанси, банківська справа та страхування»	Рік підготовки	
		2-й	2-й
		Семестр	
		3-й	3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи – 5,4	Освітній рівень: бакалавр	Лекції	
		32 год	4 год
		Практичні, семінарські	
		32 год	4 год
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		86 год	142 год
		Вид контролю	
екзамен			

Мова навчання: українська

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Державне регулювання економіки» є забезпечення ґрунтовної теоретичної підготовки здобувачів з державного регулювання економіки, глибоке розуміння тенденцій розвитку та сучасних модифікацій моделей державного регулювання економіки; формування вмінь та навичок аналізу основних напрямів та інструментів економічної політики; детальне опрацювання сутності, методів та механізмів державного регулювання економіки України в контексті системної економічної трансформації та глобалізації.

Головними **завданнями навчальної дисципліни** є розкриття:

- сутності, мети і завдань державного регулювання економіки;
- теоретичних основ формування та реалізації стратегії соціально-економічної політики держави;
- методологічних основ, методів і засобів впливу держави на економічний та соціальний розвиток і соціально-економічні процеси;
- сутності, функцій, методології та методики соціально-економічного прогнозування, державного програмування і макроекономічного планування;
- особливостей державного регулювання різних сфер господарської та соціальної діяльності;
- світового досвіду державного регулювання економіки.

Передумови для вивчення дисципліни (структурно-логічна схема підготовки фахівця): враховуючи послідовність накопичення знань та інформації, навчальна дисципліна «Державне регулювання економіки» вивчається після викладання наступних дисциплін: основи економічної теорії, макроекономіка, євроінтеграція та розвиток фінансів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати:

Інтегральну компетентність

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і

необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні компетентності

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетентності

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

Програмні результати навчання

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні основи державного регулювання економіки

1. Економічна діяльність держави. Функціональні економічні системи.
2. Об'єкти, суб'єкти та головні важелі державного регулювання економіки.
3. Методи і засоби державного регулювання економіки.
4. Економічна безпека (фінансова, енергетична, техніко-технологічна, продовольча) України.
5. Органи державного управління в системі державного регулювання економіки

України.

Тема 2. Правові та адміністративні методи державного регулювання економіки

1. Правове регулювання економіки.
2. Адміністративні методи державного регулювання економіки.
3. Державні замовлення та контракти в системі державного регулювання економіки.

Тема 3. Прогнозування соціально-економічного розвитку, програмування національної економіки та макроекономічне планування

1. Сутність і головні принципи економічного та соціального прогнозування.
2. Методи і моделі прогнозування.
3. Суть державного програмування і види програм.
4. Методика та організація розробки цільових комплексних програм.
5. Планування в системі державного регулювання економіки та види макроекономічних планів (директивне планування, стратегічне планування, індикативне (рекомендаційне) планування).
6. Методи планування: системного аналізу, балансовий, нормативний, економіко-математичні, програмно-цільовий.

Тема 4. Фінансово-кредитне регулювання економіки

1. Державний бюджет як інструмент державного регулювання економіки.
2. Податки як інструмент державного регулювання економіки.
3. Грошово-кредитне регулювання.

Тема 5. Державне регулювання зовнішньоекономічної та інвестиційної діяльності

1. Сутність та види зовнішньоекономічної діяльності.
2. Форми та методи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
3. Механізм державного регулювання інвестиційної діяльності.
4. Основи методики визначення економічної ефективності інвестицій.

Тема 6. Державне регулювання розвитку головних сфер господарської діяльності

1. Державне регулювання промислового виробництва.
2. Державне регулювання розвитку агропромислового комплексу.
3. Державне регулювання транспорту.
4. Державне регулювання капітального будівництва.

Тема 7. Державне регулювання праці, рівня життя населення та розвитку соціальної сфери

1. Державне регулювання ринку праці, зайнятості та умов праці.
2. Державне регулювання оплати праці.

3. Соціальний захист населення, регулювання доходів та споживання.
4. Державне регулювання розвитку сфери обслуговування населення.

Тема 8. Державне регулювання розвитку регіонів

1. Мета та головні аспекти регіональної політики держави.
2. Форми державного регулювання економічного й соціального розвитку регіонів (державне регіональне управління, самоврядування територій).
3. Програми економічного та соціального розвитку регіонів та їх реалізація.
4. Місцеві бюджети.
5. Вільні економічні зони.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем навчальної дисципліни	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Теоретичні основи державного регулювання економіки	14	2	2			10	18	1	1			16
Тема 2. Правові та адміністративні методи державного регулювання економіки	18	4	4			10	18					18
Тема 3. Прогнозування соціально-економічного розвитку, програмування національної економіки та макроекономічне планування	26	6	6			14	18					18
Тема 4. Фінансово-кредитне регулювання економіки	18	4	4			10	20	1	1			18
Тема 5. Державне регулювання зовнішньоекономічної та інвестиційної діяльності	18	4	4			10	18					18
Тема 6. Державне регулювання розвитку головних сфер господарської діяльності	18	4	4			10	20	1	1			18
Тема 7. Державне регулювання праці, рівня життя населення та розвитку соціальної сфери	20	4	4			12	20	1	1			18
Тема 8. Державне регулювання розвитку регіонів	18	4	4			10	18					18
Усього годин	150	32	32			86	150	4	4			142

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Теоретичні основи державного регулювання економіки	2	1
2	Тема 2. Правові та адміністративні методи державного регулювання економіки	4	
3	Тема 3. Прогнозування соціально-економічного розвитку, програмування національної економіки та макроекономічне планування	6	
4	Тема 4. Фінансово-кредитне регулювання економіки	4	1
5	Тема 5. Державне регулювання зовнішньоекономічної та інвестиційної діяльності	4	
6	Тема 6. Державне регулювання розвитку головних сфер господарської діяльності	4	1
7	Тема 7. Державне регулювання праці, рівня життя населення та розвитку соціальної сфери	4	1
8	Тема 8. Державне регулювання розвитку регіонів	4	
	Разом	32	4

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Теоретичні основи державного регулювання економіки	10	16
2	Тема 2. Правові та адміністративні методи державного регулювання економіки	10	18
3	Тема 3. Прогнозування соціально-економічного розвитку, програмування національної економіки та макроекономічне планування	14	18
4	Тема 4. Фінансово-кредитне регулювання економіки	10	18
5	Тема 5. Державне регулювання зовнішньоекономічної та інвестиційної діяльності	10	18
6	Тема 6. Державне регулювання розвитку головних сфер господарської діяльності	10	18
7	Тема 7. Державне регулювання праці, рівня життя населення та розвитку соціальної сфери	12	18
8	Тема 8. Державне регулювання розвитку регіонів	10	18
	Разом	86	142

7. Індивідуальні завдання

При вивченні дисципліни «Державне регулювання економіки» здобувачам пропонується виконувати наступні індивідуальні завдання:

- розв'язування кейсів, ситуаційних завдань з теми;
- проведення аналітичного (критичного) огляду літературних джерел та наукових статей за тематикою дисципліни;
- виконання творчих завдань (складення кросвордів, ребусів, фінансові ігри за тематикою дисципліни).

Теми індивідуальних завдань:

1. Історичні віхи розвитку теорії державного регулювання економіки.
2. Економічна роль держави (історичний аспект).
3. Порівняльна характеристика ринкових і державних механізмів регулювання економіки.
4. Головні завдання держави в сфері регулювання економіки.
5. Економічна політика та функції держави.
6. Об'єкти державного регулювання економіки (перелік, короткий опис, характеристика).
7. Методи державного регулювання економіки.
8. Макроекономічні показники економічного розвитку держави.
9. Фінансова безпека держави.
10. Енергетична безпека держави.
11. Техніко-технологічна безпека держави.
12. Продовольча безпека держави.
13. Концепція національної безпеки України та її місце в системі державного регулювання економіки.
14. Характеристика загальної організаційної структури управління державою (порівняльний аспект).
15. Антимонопольне законодавство України.
16. Господарські об'єкти (підприємства) державної форми власності в Україні.
17. Державне адміністративне регулювання ринкової економіки.
18. Державне замовлення як засіб державного регулювання економіки підприємств.
19. Економічне і соціальне прогнозування: сутність, види
20. Принципи прогнозування
21. Групи прогнозів соціального і економічного розвитку
22. Фактографічні методи прогнозування
23. Експертні методи прогнозування
24. Економіко-математичні моделі економічного і соціального прогнозування
25. Державне програмування в Україні
26. Макроекономічне планування: сутність, види
27. Методи планування
28. Державний бюджет як макроекономічний план
29. Державні бюджети країн ЄС, США.
30. Видатки бюджету: суть, види, кількість.
31. Доходи (надходження) бюджету: суть, види, кількість.
32. Податкова система України.
33. Грошово-кредитна політика держави: суть, способи реалізації.

34. Законодавча база зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
35. Органи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
36. Головні види зовнішньоекономічної діяльності.
37. Міжнародна торгівля.
38. Політика вільної торгівлі та протекціоністська торгівля.
39. Тарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі: мито, податки, збори, ембарго.
40. Нетарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі: квоти, ліцензії, субсидії, демпінг тощо.
41. Іноземні інвестиції в Україну.
42. Способи залучення капіталу до інвестиційних процесів.
43. Інвестиційний клімат держави: сутність, чинники.
44. Економічна ефективність інвестиційних проектів.
45. Механізм державного регулювання інвестиційної діяльності.
46. Державне регулювання промислового виробництва.
47. Державне регулювання розвитку агропромислового комплексу.
48. Державна підтримка розвитку фермерства.
49. Державне регулювання розвитку транспортної інфраструктури.
50. Державне регулювання капітального будівництва.
51. Державне регулювання ринку праці, зайнятості та умов праці.
52. Баланс трудових ресурсів держави.
53. Мінімальний споживчий бюджет.
54. Грошові доходи і видатки населення.
55. Державне регулювання оплати праці.
56. Соціальний захист населення, регулювання доходів та споживання.
57. Регіональна політика держави.
58. Місцеве самоврядування.
59. Місцеві бюджети.
60. Бюджетні субсидії, дотації, субвенції.

8. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни «Державне регулювання економіки» застосовуються наступні методи:

- словесні (лекції, бесіди);
- наочні, під час лекцій (інформаційних, аналітичних, проблемних) та практичних занять, в тому числі з використанням мультимедійного забезпечення;
- практичні, під час виконання практичних робіт, вправ;

- інтерактивні методи навчання під час проведення опитування, аналізу практичних ситуацій, дискусії, мозкового штурму, ділових ігор, розгляду кейс-стадій;
- інноваційні, зокрема проектно-дослідницький метод; інтегровані методи; заняття із використанням ІКТ. Застосовуються наступні інформаційно-комунікаційні технології та діджитал-інструменти: цифрові інструменти Google, програмні продукти від Microsoft, програмне забезпечення для проведення різних видів робіт: Kahoot, Mentimeter, Crello, Trello, Canva, M.E.doc.
- методи дистанційного навчання за допомогою платформ: Moodle та Zoom.

9. Критерії та засоби оцінювання

Види контролю: поточний, підсумковий.

Форма підсумкового контролю: екзамен.

Оцінку підсумкового семестрового контролю у формі екзамену становить сума балів за результатами поточного контролю, рубіжних контролів та балів, набраних здобувачем вищої освіти при складанні семестрового екзамену.

По поточному контролю здобувач має можливість отримати бали за активність на лекційних та практичних заняттях, виявлення рівня підготовки здобувачів із зазначеної теми під час опитування, розв'язання розрахункових практичних завдань, тестування, підготовки доповіді-презентації та індивідуальних завдань.

Здобувач має можливість отримати додаткові заохочувальні бали за: виступ з доповіддю на секційному засіданні науково-практичної конференції, публікацію статей, тез за тематикою дисципліни, участь в олімпіадах за спеціальністю, участь у конкурсі студентських наукових робіт, участь у наукових гуртках, участь в грантових проєктах за напрямом дисципліни, публікаційну активність на офіційних сторінках кафедри за тематикою дисципліни та за проходження сертифікатних програм, майстер-класів, семінарів, тренінгів.

Протягом семестру здобувач може отримати максимум 60 балів, в тому числі за перший рубіжний контроль – 30 балів, за другий рубіжний контроль – 30 балів, 40 балів виносяться на іспит. Кількість балів, одержана здобувачем вищої освіти на екзамені, додається до результатів рубіжних контролів, що разом складає оцінку знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни за 100-бальною шкалою та переводиться в оцінку за шкалою ЄКТС і національною шкалою («Відмінно», «Добре», «Задовільно», «Незадовільно»).

Результати навчання, набуті шляхом неформальної, інформальної освіти зараховуються відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти в Центральнотехнічному національному технічному університеті.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, тестовий контроль.

Шкала оцінювання: ЄКТС, національна та ЦНТУ

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка	
		За національною системою (екзамен)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО - відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ - вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	82-89
C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок		74-81
D	ЗАДОВІЛЬНО - непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	64-73
E	ДОСТАТНЬО - виконання задовольняє мінімальні критерії		60-63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО - потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2 (незадовільно)	35-59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО - необхідна серйозна подальша робота		1-34

10. Рекомендовані джерела інформації:

Основні:

1. Ігнатова Є. М., Кармінська-Белоброва М. В. Державне регулювання економіки: навч. посіб. Харків: ХІУ, 2014. 208 с.
2. Ковтун О. І. Державне регулювання економіки: навчальний посібник / О. І. Ковтун. Вид. 2-ге, випр. Львів: Новий Світ-2000, 2020. 429 с.
3. Лисак В.Ю. Державне регулювання економіки: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин Я.І., 2015. 132 с.
4. Мельникова О. Державне регулювання економіки: навчально-методичний посібник: електронне видання. Харків: ХНПУ, 2023. 105 с.
5. Назаркевич І. Б. Державне регулювання структурних змін в економіці України: проблеми та перспективи: моногр. Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2020. 356с
6. Сенишин О. С., Горинь М. О., Кундицький О. О. Державне регулювання економіки: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 334 с.
7. Стеченко Д. М. Державне регулювання економіки: навч. посіб. Київ: МАУП, 2000. 176 с.
8. Третяк Г. С., Бліщук К. М. Державне регулювання економіки та економічна політика: навч. посіб. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2011. 128 с
9. Ушакова, Н. Г. Зарецька Л. М. Державне регулювання економіки: навч. метод. посібник. Х.: ХДУХТ, 2014. 225 с.
10. Яковенко Р. В. Державне регулювання економіки: конспект лекцій.

Кіровоград: КНТУ, 2012. 40 с.

Законодавчі та нормативні документи:

11. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
12. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/436-15#Text>
13. Конституція України: Закон від 28.06.1996 №254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
14. Методика комплексної оцінки бідності. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1785-12#Text>
15. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2755-17#Text>
16. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2121-14#Text>
17. Про Державний бюджет України на 2023 рік: Закон України; Бюджет, Розподіл, Перелік від 03.11.2022 №2710-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text>
18. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1023-12#Text>
19. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/959-12#Text>
20. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1560-12#Text>
21. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/40-15#Text>
22. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
23. Про національний банк України. Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/679-14#Text>

Інформаційні ресурси (офіційні сайти):

24. Антимонопольний комітет України: веб-сайт. URL: <https://amcu.gov.ua/>
25. Верховна рада України. URL: <https://www.rada.gov.ua>
26. Державна казначейська служба України: веб-сайт. URL: <https://www.treasury.gov.ua/>
27. Державна митна служба України: веб-сайт. URL: <https://customs.gov.ua/>
28. Державна податкова служба України: веб-сайт. URL: <https://tax.gov.ua/>
29. Державна установа «Інститут економіки і прогнозування НАН України»: веб-сайт. URL: <http://www.ief.org.ua>
30. Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
31. Державна служба фінансового моніторингу України. URL: <https://fiu.gov.ua>
32. Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
33. Кабінет Міністрів України: веб-сайт. URL: <http://www.kmu.gov.ua>

34. Міжнародний центр перспективних досліджень: веб-сайт. URL: <https://icps.com.ua/>
35. Міністерство економіки України: веб-сайт. URL: <http://www.me.gov.ua>
36. Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України: веб-сайт. URL: <https://mspu.gov.ua/>
37. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України: веб-сайт. URL: <http://mtu.gov.ua/>
38. Міністерство соціальної політики України: веб-сайт. URL: <http://www.msp.gov.ua>
39. Міністерство фінансів України: веб-сайт. URL: <http://www.minfin.gov.ua>
40. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського: веб-сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
41. Національний банк України: веб-сайт. URL: <http://www.bank.gov.ua>
42. Фонд державного майна України: веб-сайт. URL: <https://www.spfu.gov.ua/>